

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 9/2005 rd

Utredning från ministeriet: Genomförandet av pensionsstöd till långtidsarbetslösa

Till social- och hälsovårdsministeriet

INLEDNING

Remiss

Social- och hälsovårdsutskottet har med stöd av 47 § 2 mom i grundlagen begärt en utredning av social- och hälsovårdsministeriet om verkställigheten av lagen om pensionsstöd till vissa långtidsarbetslösa (39/2005). Med anledning av social- och hälsovårdsministeriets utredning lämnar social- och hälsovårdsutskottet sitt utlåtande i frågan.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- biträdande avdelningschef, regeringsråd Tuulikki Haikarainen, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Jari Peura, arbetsministeriet
- förmånschef Marjukka Turunen, Folkpensionsanstalten.

Samband med andra handlingar

Social- och hälsovårdsutskottet lämnade den 11 november 2004 sitt betänkande ShUB 27/2004 rd.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Riksdagen godkände den 24 november 2004 lagen om pensionsstöd till vissa långtidsarbetslösa (39/2005). Lagen trädde i kraft den 1 maj 2005. Lagen verkställs av Folkpensionsanstalten. Enligt erhållen utredning har verkställigheten av lagen i vissa situationer lett till att personer som ansökt om pensionsstöd har berövats förmåner på ett oskäligt sätt. Problemen beror främst på tolkning av förutsättningarna för beviljande av pensionsstöd enligt lagens 1 §.

Rätten till pensionsstöd enligt 1 § 1 mom. i lagen om pensionsstöd till vissa långtidsarbetslösa gäller en person född åren 1941—1947 som är berättigad till arbetsmarknadsstöd och som den

31 december 2004 är långtidsarbetslös på det sätt som avses i 1 kap. 7 § 1 mom. 5 punkten i lagen om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002). Dessutom krävs att personen i fråga under tiden 1.1.1992—31.12.2004 har erhållit utkomstskydd för arbetslösa minst 2 500 dagar eller maximibeloppet, dvs. 500 dagar arbetslöshetsdagpenning och dessutom arbetsmarknadsstöd på grund av arbetslöshet för minst 2 000 dagar.

Bestämmelsen i paragrafens 2 mom. utsträcker arbetsmarknadsstödet till att med tanke på pensionsstödet gälla fler personer. Rätt till arbetsmarknadsstöd har förutom mottagare av arbetsmarknadsstöd arbetslösa arbetssökande som

inte på grund av orsaker anförda i 7 kap. 2 § 1—8 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har kunnat erhålla stöd för arbetslöshetstiden. Lagrummen avser bl.a. personer som har rätt till arbetsmarknadsstöd men har förvägrats det t.ex. på grund av behovsprövning med anledning av makens eller makans inkomster. Enligt samma bestämmelse gäller rätten till arbetsmarknadsstöd också sådana arbetslösa enligt 3 kap. 3 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som får sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen på grund av arbetsoförmåga.

Folkpensionsanstalten har sett över villkoren för beviljande av pensionsstöd och ansett att uttrycket "berättigad till arbetsmarknadsstöd" i lagens 1 § enligt paragrafens ordalydelse endast gäller situationen den 31 december 2004, däremot inte uppfyllandet av 2 500 dagar. Således kan en person ha rätt till pensionsstöd under erhållande av sjukdagpenning 31.12.2004 men sjukdagpenningsdagar för tiden före detta kan enligt Folkpensionsanstaltens tolkning inte inräknas i 2 500 arbetslöshetsdagar. Samma tolkning gäller om en person inte har erhållit arbetsmarknadsstöd t.ex. på grund av behovsprövning under tiden 1.1.1994—31.12.2004.

Utskottet konstaterar att syftet med lagen om pensionsstöd till vissa långtidsarbetslösa är att som engångslösning trygga en fast utkomst för äldre personer som länge varit utan jobb. Samtidigt syftar lagen till att dessa arbetslösa arbetsökande, för vilka utsikterna att få jobb är små, inte längre ska behöva söka jobb på Arbetskraftsbyrån. De styrs i stället till tjänster och utkomstformer som bättre motsvarar deras livssituation.

För att de 2 500 dagar arbetsmarknadsstöd som krävs i lagens 1 § 1 mom. ska uppfyllas måste personen i fråga under 13 års tid ha varit arbetslös minst 9,7 år. Med tanke på lagens syfte är det irrelevant att en person som söker heltidsjobb på Arbetskraftsbyrån egentligen inte har betalats arbetslöshetsförmån på grund av behovsprövning med anledning av makens eller ma-

kans inkomst, eller på grund av annan orsak som nämns i 7 kap. 2 § 1—8 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. När lagförslaget behandlades i utskott ansågs detta framgå också av formuleringen i 1 §. Det kan inte heller vara relevant med avseende på lagens syfte om det under en äldre persons längre period av arbetslöshet har infallit perioder då han eller hon inte har fått arbetslöshetsförmåner på grund av utbetalad sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen. Utskottet menar att detta syfte framgick av 1 § 2 mom. i lagförslaget.

Utskottet observerar att då man beräknar uppfyllandet av 2 500 dagar, har man inte beaktat betalda dagar under Arbetskraftspolitisk utbildning eller andra Arbetskraftspolitiska åtgärder. I beräkningen beaktas inte heller dagar för vilka resebidrag eller sammansatt stöd betalas. Utskottet konstaterar att det inte är godtagbart att man bestraffar personer som under långvarig arbetslöshet har deltagit i Arbetskraftspolitisk utbildning eller andra aktiveringsåtgärder för att de försöker förbättra sina utsikter att få jobb. I detta avseende bör eventuella behov av lagändringar utredas, menar utskottet.

Med stöd av det ovan anförda anser utskottet det nödvändigt att social- och hälsovårdsministeriet omsorgsfullt följer upp verkställigheten av lagen och vidtar behövliga åtgärder om lagens syfte inte uppnås i de beslut som fattas av Folkpensionsanstalten eller de organ som handlägger rättelseyrkanden.

Utlåtande

Med stöd av det ovan anförda förutsätter social- och hälsovårdsutskottet

att social- och hälsovårdsministeriet på vederbörligt sätt noterar utskottets ovan anförda ställningstaganden och

att detta utlåtande sänds för kännedom till Folkpensionsanstalten.

Helsingfors den 3 juni 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Valto Koski /sd
vordf. Eero Akaan-Penttilä /saml
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Marjaana Koskinen /sd
Aila Paloniemi /cent
Leena Rauhala /kd

Juha Rehula /cent
Arto Seppälä /sd
Osmo Soininvaara /gröna
Tapani Tölli /cent
Erkki Virtanen /vänst
Tuula Väättäinen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.